

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL ATSISAKYMO PRADĖTI TYRIMĄ DĖL AKCINĖS BENDROVĖS „ORLEN LIETUVA“ VEIKSMŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO 7 STRAIPSNIO REIKALAVIMAMS

2014 m. rugsėjo 29 d. Nr. 1S-152/2014

Vilnius

(1) Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2014 m. rugsėjo 29 d. tvarkomajame posėdyje išnagrinėjo klausimą dėl atsisakymo pradėti tyrimą dėl akcinės bendrovės „ORLEN Lietuva“ (kodas 166451720, adresas Mažeikių r. sav. Juodeikių k.) (toliau – AB „ORLEN Lietuva“) veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė:

(2) 2013 m. kovo 5 d. Konkurencijos taryboje buvo gautas Lietuviškų degalinių sąjungos (toliau – Pareiškėjas arba LDS) skundas dėl galimo AB „ORLEN Lietuva“ piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, kuris buvo papildytas Pareiškėjo 2013 m. balandžio 19 d., 2013 m. rugpjūčio 16 d., 2013 m. spalio 3 d., 2013 m. lapkričio 14 d., 2014 m. sausio 10 d., 2014 m. vasario 24 d. raštuose pateikta papildoma informacija¹ (toliau – Pareiškimas).

(3) LDS Pareiškime nurodė², jog LDS nariai prekiauja žymėtu dyzelinu, įsigydami jį iš AB „ORLEN Lietuva“ skelbiamomis protokolo kainomis³ ir parduodami galutiniam vartotojui, ūkininkams. Pareiškėjo teigimu, nuo 2011 metų AB „ORLEN Lietuva“ žymėtą dyzeliną parduoda ūkininkams tarpininkaujant agentui UAB „Imlitex“ (toliau taip pat – Agentas) tomis pačiomis AB „ORLEN Lietuva“ skelbiamomis protokolo kainomis⁴ bei užtikrina dyzelino pristatymą visoje Lietuvoje. Už tarpininkavimo paslaugą AB „ORLEN Lietuva“ Agentui moka komisinį atlyginimą.

(4) Pareiškėjo teigimu, LDS nariai, skirtingai nuo Agento surasto pirkėjo, turi dengti žymėto dyzelino transportavimo išlaidas. Be to, perkant žymėtą dyzeliną iš AB „ORLEN Lietuva“ terminalų, LDS nariai patiria papildomas išlaidas susijusias su sandėlių ir talpyklų išlaikymu, veiklos administravimu. Šių išlaidų LDS niekas nekompensuoja ir jos turi būti įtrauktos į parduodamo dyzelino kainą.

(5) Pareiškėjo manymu, LDS nariai konkuruoja su Agentu, kadangi pastarasis žymėtą dyzeliną parduoda tiems patiems pirkėjams (ūkininkams), su kuriais prekiauja LDS nariai. Pareiškime teigiama, kad dėl AB „ORLEN Lietuva“ sudarytų išskirtinių sąlygų Agentas siūlo ūkininkams mažesnes kainas, nei gali pasiūlyti LDS nariai, pirkdami žymėtą dyzeliną iš to paties

¹ 2014 m. kovo 5 d. LDS raštas. Bylos 1 tomas, 1 – 29 lapai; 2013 m. balandžio 19 d. raštas Nr. 13.04.19-1, Bylos 1 tomas, 41 – 46 lapai; 2013 m. rugpjūčio 16 d. raštas Nr. 13.08.16-1, Bylos 1 tomas, 104 lapas; 2013 m. spalio 3 d. raštas Nr. 13.10.03-1, Bylos 1 tomas, 111 – 124 lapai; 2013 m. lapkričio 14 d. raštas Nr. 13.11.14/02, Bylos 1 tomas, 140 – 143 lapai; 2014 m. sausio 10 d. raštas Nr. 14.01.10/01, Bylos 2 tomas, 72-76 lapai; 2014 m. vasario 24 d. raštas Nr. 14-02-24/01, Bylos 2 tomas, 107-110 lapai.

² 2014 m. kovo 5 d. LDS raštas. Bylos 1 tomas, 1 lapas.

³ Skelbiamos protokolo kainos - tai viešai skelbiamos didmeninės naftos produktų kainos, taikomos vienkartiniam sandoriam AB „ORLEN Lietuva“ terminaluose.

⁴ AB „ORLEN Lietuva“ 2013 m. sausio 25 d. raštas Nr. D12(12.11-9)-0102, UAB „Imlitex“ komercinis pasiūlymas. Bylos 1 tomas, 11 ir 16 lapai.

gamintojo⁵ ir tokiu būdu Agento vykdomi pardavimai mažina LDS narių pardavimus ir stumia juos iš žymėto dyzelino rinkos, LDS nariai neturi galimybės efektyviai konkuruoti bei užtikrinti įmonių gyvybingumą, pridėdant prie parduodamo žymėto dyzelino įsigijimo kainos reikiamo dydžio antkainį, skirtą padengti įmonių sąnaudoms.

(6) Pareiškėjas nurodė, kad LDS nariai kreipėsi į AB „ORLEN Lietuva“ su prašymu sudaryti sąlygas tapti AB „ORLEN Lietuva“ agentais parduodant žymėtą dyzeliną⁶, tačiau AB „ORLEN Lietuva“ atsisakė. Pareiškime taip pat nurodyta, kad AB „ORLEN Lietuva“ neatsižvelgė į LDS prašymus ir didmeninių naftos produktų pardavimo sutarčių⁷ sąlygos LDS nariams 2013 metams nebuvo pakeistos taip, kad pirkėjams būtų sudarytos vienodos sąlygos konkuruoti žymėto dyzelino rinkoje parduodant žymėtą dyzeliną galutiniam vartotojui⁸.

(7) Pareiškėjo nuomone, AB „ORLEN Lietuva“ užima dominuojančią padėtį žymėto dyzelino rinkoje Lietuvoje, todėl atsisakydama sudaryti su LDS nariais tokią pačią agentavimo sutartį dėl prekybos žymėtu dyzelinu, kokia yra sudaryta su UAB „Imlitex“, pažeidžia Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostatas, draudžiančias piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje⁹. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad esmine Pareiškime nurodyta problema turėtų būti laikomas faktas, kad AB „ORLEN Lietuva“ atsisako sudaryti analogišką UAB „Imlitex“ žymėto dyzelino pardavimo sutartį tokiomis pat sąlygomis su kitais ūkio subjektais, užsiimančiais didmenine prekyba žymėtais degalais¹⁰.

(8) Pareiškėjas taip pat prašo Konkurencijos tarybos nustatyti, ar AB „ORLEN Lietuva“ nepiktnaudžiauja dominuojančia padėtimi žymėto dyzelino rinkoje parduodama žymėtą dyzeliną už AB „ORLEN Lietuva“ skelbiamą protokolinę kainą tarpininkaujant Agentui, kuriam AB „ORLEN Lietuva“ už tarpininkavimą moka komisinį atlyginimą ir dengia žymėto dyzelino transportavimo išlaidas bei įpareigoti AB „ORLEN Lietuva“ nutraukti neteisėtą veiklą ir skirti jai piniginę baudą.

(9) Konkurencijos taryba, siekdama išsiaiškinti LDS Pareiškime išdėstytas aplinkybes, kreipėsi į AB „ORLEN Lietuva“, UAB „Imlitex“, Valstybinę mokesčių inspekciją prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI), Lietuvoje veikiančius dyzeliną žyminčius ir žymėtu dyzelinu prekiaujančius ūkio subjektus, prašydama pateikti informaciją bei paaiškinimus.

(10) AB „ORLEN Lietuva“ Konkurencijos tarybai nurodė, kad UAB „Imlitex“ veikia kaip AB „ORLEN Lietuva“ komercinis atstovas, o žymėto dyzelino pardavėjas yra AB „ORLEN Lietuva“. Kadangi UAB „Imlitex“ veikia AB „ORLEN Lietuva“ sąskaita, ji privalo vadovautis tomis pačiomis AB „ORLEN Lietuva“ kainomis, kurios taikomos perkant produktus iš AB „ORLEN Lietuva“ tiesiogiai. Dėl šios priežasties ir žymėtas dyzelinas per UAB „Imlitex“ yra parduodamas tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir perkant tiesiogiai iš AB „ORLEN Lietuva“¹¹, sudaromos tokios pačios standartinės sutartys, taikoma ta pati kainodara.

(11) Tarp UAB „Imlitex“ ir AB „ORLEN Lietuva“ sudaryta agentavimo sutartis¹², pagal kurią UAB „Imlitex“ teikia komercinio atstovavimo paslaugas. Kaip nurodė UAB „Imlitex“, žymėto dyzelino pirkimo – pardavimo sutartis sudaroma tarp AB „ORLEN Lietuva“ ir žymėto dyzelino pirkėjo, visas su žymėto dyzelino pardavimu susijusias rizikas (išskyrus pirkėjų mokumo rizikas) prisiima AB „ORLEN Lietuva“, žymėtas dyzelinas nuosavybės teise priklauso AB „ORLEN Lietuva“ ir UAB „Imlitex“ nuosavybėn nepereina, AB „ORLEN Lietuva“ taip pat nustato pirkėjams taikomą pardavimo kainą, teikia transportavimo paslaugas ir nustato šių paslaugų įkainius¹³.

⁵ LDS 2014 m. kovo 5 d. raštas. Bylos 1 tomas, 2 lapas.

⁶ LDS 2012 m. gegužės 18 d. raštas AB „ORLEN Lietuva“. Bylos 1 tomas, 6 lapas.

⁷ Pirkimo – pardavimo sutarčių bendrosios sąlygos, <http://www.orlenlietuva.lt/LT/Wholesale/Puslapiai/Sutartys.aspx>. Sutarties specialiosios sąlygos bylos 1 tomas, 17 – 25 lapai..

⁸ LDS 2013 m. kovo 5 d. raštas. Bylos 1 tomas, 2 lapas.

⁹ 2013 m. rugpjūčio 16 d. raštas Nr. 13.08.16-1. Bylos 1 tomas, 104 lapas.

¹⁰ LDS 2013 m. rugpjūčio 16 d. Nr. 13.08.16-1. Bylos 1 tomas, 104 lapas.

¹¹ AB „ORLEN Lietuva“ 2013 m. balandžio 19 d. raštas Nr. D12(12.11-9)-0304. Bylos 1 tomas, 51 – 52 lapai.

¹² AB „ORLEN Lietuva“ ir UAB „Imlitex“ 2010 m. gruodžio 10 d. Agentavimo sutartis. Bylos 1 tomas, 61 – 73 lapai.

¹³ UAB „Imlitex“ 2013 m. balandžio 19 d. raštas. Bylos 1 tomas, 48 – 49 lapas.

(12) UAB „Imlitex“ Konkurencijos tarybai nurodė, kad AB „ORLEN Lietuva“ ir UAB „Imlitex“ bendradarbiavimas sudaro galimybę AB „ORLEN Lietuva“ pasiekti specifinį žymėto dyzelino pirkėjų segmentą, kurį aptarnauti reikia didelių kaštų, todėl AB „ORLEN Lietuva“ su šiais pirkėjais dirbti tiesiogiai būtų nenaudinga¹⁴.

(13) AB „ORLEN Lietuva“ Konkurencijos tarybai nurodė, kad Lietuvoje yra ir kitų ūkio subjektų (pvz. UAB „Lukoil Baltija“, UAB „Statoil Fuel & Retail Lietuva“), kurie patys žymi dyzeliną ir prekiauja pažymėtu dyzelinu, o dyzeliną žymėjimui galima įsigyti tiek iš AB „ORLEN Lietuva“, tiek importuoti. AB „ORLEN Lietuva“ nuomone, dyzeliną žymintys ūkio subjektai konkuruoja kaip žymėto dyzelino gamintojai, taip pat jie turi pakankamai galimybių konkuruoti ir pridėtinę vertę kuriančiomis paslaugomis – pristatymu, kreditavimo sąlygomis ir aptarnavimo kokybe, galimybe pasiūlyti alternatyvius atsikaitymo ar prievolių įvykdymo užtikrinimo būdus ir pan.¹⁵

(14) Pareiškimo nagrinėjimo metu nustatyta, kad žymėtas dyzelinas skiriasi nuo paprasto dyzelino savo paskirtimi, taikomu specifiniu teisiniu reglamentavimu (apmokestinamas nuliniu akcizu, specialūs leidimai gamybai, prekybai, pirkimui, taikomi sugriežtinti reikalavimai apskaitai, saugojimui ir pan.) bei jį perkančių vartotojų atžvilgiu.

(15) Žymėtas dyzelinas, dėl kurio prekybos sąlygų skundžiasi pareiškėjas, yra dviejų rūšių – žymėtas dyzelinas žemės ūkiui ir žymėtas krosnių kuras (šildymui skirtas žymėtas dyzelinas)¹⁶. Galutinių vartotojų požiūriu žymėtas dyzelinas žemės ūkiui ir šildymui skirtas žymėtas dyzelinas skiriasi savo naudojimo paskirtimi ir taikomu akcizu. Pardavėjo, t.y. didmenine naftos produktų prekyba užsiimančio ūkio subjekto požiūriu, tiek žymėto dyzelino, skirto žemės ūkiui, tiek šildymui skirto žymėto dyzelino prekybos ypatumai yra panašūs. Abi kuro rūšys reikalauja specialaus žymėjimo (dažymo), kiekvienai jų reikalinga atskira apskaita ir saugojimas bei ataskaitų teikimas VMI. Tokiomis dyzelino rūšimis prekiaujantis ūkio subjektas turi turėti skirtingus kiekvienai rūšiai leidimus, leidžiančius tokius degalus parduoti galutiniam vartotojui. Pareiškėjo teigimu, ūkio subjektui, prekiaujančiam vienos rūšies žymėtu dyzelinu, nėra sudėtinga pradėti prekiauti kitos rūšies dyzelinu, o LDS nariai paprastai prekiauja abiem šio kuro rūšimis¹⁷.

(16) Dyzelino žymėjimo veiklai taikomi teisės aktų reikalavimai, kuriais vadovaujantis dyzelinas gali būti žymimas tik akciziniame sandėlyje¹⁸.

(17) VMI interneto tinklalapyje¹⁹ pateikta informacija rodo, kad iki 2014 m. sausio 1 d. buvo išduota 60 leidimų steigti akcizais apmokestinamų prekių sandėlius energiniams produktams (akciziniai sandėliai). VMI Konkurencijos tarybai pateiktais duomenimis²⁰, Lietuvoje veikia apie 20 juridinių asmenų, kurie parduoda žymėtą dyzeliną iš jiems priklausančių akcizinių sandėlių. Be AB „ORLEN Lietuva“ dyzeliną savo vardu²¹ žymėjo ir juo prekiaavo dar 9 ūkio subjektai, žymėtą dyzeliną parduodantys tiek perpardavimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams, tiek ir galutiniams vartotojams²². Surinkta informacija rodo, kad AB „ORLEN Lietuva“ 2013 metais pardavė apie [30 – 40] proc. viso Lietuvoje parduoto žymėto dyzelino (žr. Lentelę Nr. 1).

(18) Žemiau pateiktoje lentelėje nurodyta informacija apie Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų jiems priklausančiuose akciziniuose sandėliuose pažymėtą ir Lietuvoje parduotą žymėtą dyzeliną:

¹⁴ UAB „Imlitex“ 2013 m. balandžio 19 d. raštas. Bylos 1 tomas, 47 lapas.

¹⁵ AB „ORLEN Lietuva“ 2013 m. spalio 19 d. raštas Nr. D12(12.11-9)-0642. Bylos 1 tomas, 129 lapas.

¹⁶ LDS 2013 m. lapkričio 14 d. raštas Nr. 13.11.14/02. Bylos tomas Nr. 1, 140 lapas.

¹⁷ LDS 2013 m. lapkričio 14 d. raštas Nr. 13.11.14/02. Bylos tomas Nr. 1, 141 lapas.

¹⁸ Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo 4 straipsnio 1 dalis numato, kad akcizais apmokestinamos prekės, už kurias akcizai dar nesumokėti, privalo būti gaminamos, perdirbamos, maišomos, laikomos akcizais apmokestinamų prekių sandėlyje. Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu patvirtintų Kuro, kuriam taikomos akcizų lengvatų, žymėjimo taisyklių 9 punktą numato, kad kuras žymimas akcizais apmokestinamų prekių sandėlyje.

¹⁹ <https://www.vmi.lt/cms/informacija-apie-akcizus>

²⁰ Bylos tomas Nr. 1, 138 lapas.

²¹ Kai kurie ūkio subjektai, turintys akcizinius sandėlius, dyzeliną pagal sutartis juose žymi kitiems ūkio subjektams ir patys juo neprekiauja.

²² UAB „Lukoil Baltija“, Statoil Fuel & Retail Lietuva, UAB, UAB „Kvistija“, UAB „Skulas“, UAB „Bendida“, UAB „Gindana“, G. Vaičėno įmonė „Šoklys“, UAB „Alauša“, UAB „Metoil“.

Lentelė Nr. 1. Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų pažymėto ir parduoto žymėto dyzelino kiekiai

Ūkio subjekto pavadinimas	2011 m.		2012 m.		2013 m.	
	Kiekis (litrais)	Proc.	Kiekis (litrais)	Proc.	Kiekis (litrais)	Proc.
UAB „Lukoil Baltija“	[Komeracinė paslaptis]	[30 – 40]	[Komeracinė paslaptis]	[30 – 40]	[Komeracinė paslaptis]	[30 – 40]
AB „ORLEN Lietuva“	[Komeracinė paslaptis]	[30 – 40]	[Komeracinė paslaptis]	[30 – 40]	[Komeracinė paslaptis]	[30 – 40]
II Šoklys	[Komeracinė paslaptis]	[10 – 20]	[Komeracinė paslaptis]	[10 – 20]	[Komeracinė paslaptis]	[10 – 20]
UAB „SKULAS“	18214466	[5 – 10]	21032000	[5 – 10]	17590957	[5 – 10]
UAB „Bendida“	8120746	[0 – 5]	15490421	[0 – 5]	14989246	[5 – 10]
Statoil Fuel & Retail Lietuva, UAB	7585988	[0 – 5]	7750886	[0 – 5]	7064973	[0 – 5]
UAB „Gindana“	4348706	[0 – 5]	4960756	[0 – 5]	5513502	[0 – 5]
UAB „Alauša“	2909263	[0 – 5]	1636648	[0 – 5]	1885751	[0 – 5]
UAB „LIT-INVEST“	105315	[0 – 5]	114984	[0 – 5]	81582	[0 – 5]
UAB „Kvistija“	11498	[0 – 5]	19949	[0 – 5]	29683	[0 – 5]
Viso:		100		100		100

Šaltinis: Ūkio subjektų pateikta informacija.

(19) Kaip matyti iš pateiktų duomenų, AB „ORLEN Lietuva“ 2011 – 2013 metais kasmet pažymi ir parduoda apie [30 – 40] proc. viso Lietuvoje pažymimo ir parduodamo žymėto dyzelino, o artimiausias jo konkurentas – UAB „Lukoil Baltija“ – apie [30 – 40] proc. Be šių įmonių, G. Vaičėno įmonė „Šoklys“ atitinkamais metais pažymėjo ir pardavė [10 – 20] proc., UAB „Skulas“ – apie [5 – 10] proc. viso Lietuvoje pažymimo ir parduodamo žymėto dyzelino.

(20) Pareiškėjas taip pat nurodė, kad LDS nariai iš AB „ORLEN Lietuva“ nuperka daugiau kaip 35 000 tonų žymėto dyzelino per metus, o apie 40 000 tonų įsigyja palankesniais sąlygomis iš kitų tiekėjų²³. Pareiškėjo teigimu, kiti tiekėjai, iš kurių LDS nariai įsigyja žymėto dyzelino – tai UAB „Lukoil Baltija“, Statoil Fuel & Retail Lietuva, UAB ir kitos įmonės, kurios dideliais kiekiais perka dyzeliną iš AB „ORLEN Lietuva“, dėl to gauna didesnes nuolaidas nei LDS nariai ir gali pasiūlyti įsigyti degalų mažesne nei AB „ORLEN Lietuva“ kaina. Anot Pareiškėjo, tokios įmonės taip pat dažnai pasiūlo palankesnius, nei AB „ORLEN Lietuva“, atsiskaitymo už nupirktą kurą terminus²⁴.

(21) Pareiškėjo teigimu, dėl aukščiau aprašytų AB „ORLEN Lietuva“ veiksmų, LDS nariai yra stumiami iš žymėto dyzelino rinkos, o LDS narių galimybių veikti rinkoje suvaržymas turi atsispindėti LDS narių parduodamo žymėto dyzelino pardavimo apimčių kritime²⁵.

(22) Atsižvelgiant į tai, kad agentavimo sutartis tarp AB „ORLEN Lietuva“ ir UAB „Imlitex“ sudaryta 2010 m. gruodžio 10 d., buvo surinkta informacija apie LDS narių žymėto dyzelino pardavimus 2010 - 2013 metais. Konkurencijos tarybos gauti duomenys rodo, kad iš 23 žemės ūkiui skirtu dyzelinu prekiaujančių LDS narių, 12-kos narių žymėto žemės ūkiui skirtu dyzelino pardavimai (kiekis litrais) 2010-2013 metais sumažėjo, o 11-kos – padidėjo. Šildymui skirtu dyzelinu šiuo laikotarpiu prekiaavo 8 nariai²⁶, 2 narių pardavimai (kiekis litrais) 2010-2013 metais sumažėjo, o 5 – padidėjo, vienas jų iki 2013 m. atitinkamos prekybos nevykdė. Bendras žymėto dyzelino pardavimų kiekio kitimas parodytas lentelėje Nr. 2:

Lentelė Nr. 2. LDS narių žymėto dyzelino pardavimai 2010-2013 m.

²³ LDS 2013 m. kovo 19 d. raštas Nr. 13.04.19-1. Bylos 1 tomas, 42 lapas.

²⁴ LDS 2013 m. spalio 3 d. raštas Nr. 13.10.03-1. Bylos 1 tomas, 113 lapas.

²⁵ LDS 2013 m. spalio 3 d. raštas Nr. 13.10.03-1. Bylos 1 tomas, 113 lapas.

²⁶ UAB „Apsaga“, UAB „Bonsa“, UAB „Kvistija“, UAB „Littaura“, UAB „Naftėnas“, UAB „Nafrus“, UAB „Skulas“, UAB „Tomega“.

	Parduota litrų 2010 m.	Pokytis (proc.) 2010 – 2011 m.	Parduota litrų 2011 m.	Pokytis (proc.) 2011 – 2012 m.	Parduota litrų 2012 m.	Pokytis (proc.) 2012 – 2013 m.	Parduota litrų 2013 m.	Pokytis (proc.) 2010 – 2013 m.
LDS nariai	61.465.72 0	-0,77	60.993.28 0	14,98	70.129.07 5	-7,26	65.035.48 2	5,81

(23) Kaip rodo surinkti duomenys, bendras LDS narių parduoto žymėto dyzelino (tiek skirto žemės ūkiui, tiek šildymui) kiekis 2010 - 2013 metais padidėjo daugiau nei 5 procentais.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a:

(24) Pareiškėjas kreipėsi į Konkurencijos tarybą prašydamas pradėti tyrimą dėl AB „ORLEN Lietuva“ veiksmų, galimai pažeidžiančių Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostatas.

(25) Pagal Konkurencijos įstatymo 7 straipsnį draudžiama piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje atliekant įvairius veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, nepagrįstai varžo kitų ūkio subjektų galimybes veikti rinkoje arba pažeidžia vartotojų interesus, įskaitant: tiesioginį ar netiesioginį nesąžiningų kainų arba kitų pirkimo ar pardavimo sąlygų primetimą, taip pat panašaus pobūdžio sutartyse nevienodų (diskriminacinių) sąlygų taikymą atskiriems subjektams, taip sudarant jiems skirtingas konkurencines sąlygas. Kaip matyti iš Konkurencijos įstatymo nuostatų, piktnaudžiavimui dominuojančia padėtimi konstatuoti būtinos dvi sąlygos, t.y. įtariamas ūkio subjektas turi užimti dominuojančią padėtį atitinkamoje rinkoje ir tokią padėtį užimantis ūkio subjektas turi atlikti veiksmus, kuriuos draudžia Konkurencijos įstatymo 7 straipsnis.

(26) Pareiškimas yra grindžiamas teiginiais, jog AB „ORLEN Lietuva“ piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi prekybos žymėtu dyzelinu rinkoje parduodama žymėtą dyzeliną už skelbiamą protokolo kainą tarpininkaujant UAB „Imlitex“, kuriam už tarpininkavimą moka komisinį atlyginimą ir dengia žymėto dyzelino transportavimo išlaidas ir atsisakydama sudaryti analogišką UAB „Imlitex“ sutartį dėl prekybos žymėtu dyzelinu su LDS nariais.

(27) Pareiškimo nagrinėjimo metu nustatyta, kad žymėtas dyzelinas skiriasi nuo paprasto dyzelino savo paskirtimi (skirtas specifiniams sektoriams – žemės ūkio ir šildymo), taikomu specifiniu teisiniu reglamentavimu (apmokestinamas nuliniu akcizu, specialūs leidimai gamybai, prekybai, pirkimui, taikomi sugriežtinti reikalavimai apskaitai, saugojimui ir pan.) bei jį perkančių vartotojų atžvilgiu (galutiniai vartotojai yra tik teisės aktuose nustatytus leidimus turintys asmenys ir/arba ūkio subjektai).

(28) Pagal Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 2 dalį, dominuojančia padėtimi yra laikoma vieno ar daugiau ūkio subjektų padėtis atitinkamoje rinkoje, kai tiesiogiai nesusiduriama su konkurencija arba kuri sudaro sąlygas daryti vienpusę lemiamą įtaką atitinkamoje rinkoje veiksmingai ribojant konkurenciją. Preziumuojama, jog ūkio subjektas užima dominuojančią padėtį atitinkamoje rinkoje, jeigu jo rinkos dalis sudaro ne mažiau kaip 40 procentų.

(29) Konkurencijos tarybos 2000 m. gegužės 17 d. nutarimu Nr. 52 patvirtintų Paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo (toliau – Paaiškinimai dėl dominuojančios padėties nustatymo) 8 punkte nurodyta, jog vienpusė lemiamą įtaka yra suprantama kaip ūkio subjekto galimybė veikti atitinkamoje rinkoje pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų, tiekėjų ar pirkėjų, darant poveikį prekių kainoms, įėjimo į rinką galimybėms ar kitoms veiklos sąlygoms, dėl ko veiksmingai ribojama konkurencija toje rinkoje. Taip pat pažymėtina, jog Paaiškinimų dėl dominuojančios padėties nustatymo 12 punkte nurodyta, kad net ir atitikdamas Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 11 dalyje nurodytą prezumpciją dėl dominuojančios padėties, ūkio subjektas gali neužimti dominuojančios padėties, jeigu rinkoje veikia dar vienas ar daugiau ūkio subjektų, turinčių santykinai didelę rinkos dalį ir galinčių veiksmingai riboti jo galimybes daryti vienpusę lemiamą įtaką.

(30) Nagrinėjimo metu surinkti duomenys rodo, kad 2013 metais AB „ORLEN Lietuva“ pažymėto ir parduoto žymėto dyzelino kiekis sudarė mažiau nei 40 proc. viso Lietuvoje galutinių vartotojų nupirkto žymėto dyzelino kiekio.

(31) Nustatyta, kad be AB „ORLEN Lietuva“ dyzeliną žymi ir juo prekiauja dar 9 Lietuvoje veikiantys ūkio subjektai, apie 20 ūkio subjektų prekiauja žymėtu dyzelinu iš jiems priklausančių akcizinių sandėlių (dalis jų dyzeliną žymi pagal sutartis kitiems ūkio subjektams), o vienas iš dyzeliną žyminčių ir juo prekiaujančių ūkio subjektų – UAB „Lukoil Baltija“ – pažymi ir parduoda daugiau žymėto dyzelino nei AB „ORLEN Lietuva“.

(32) Apibendrinant nagrinėjimo metu surinktą informaciją galima teigti, kad žymėto dyzelino gamybos ir pardavimo paslaugas Lietuvoje teikia dar bent vienas ūkio subjektas, pažymintis ir parduodantis ne mažiau žymėto dyzelino, nei AB „ORLEN Lietuva“, todėl nėra pagrindo įtarti, kad AB „ORLEN Lietuva“ parduodama žymėtą dyzeliną galėtų veikti pakankamai nepriklausomai nuo konkurentų ar galėtų daryti vienpusę lemiamą įtaką.

(33) Pažymėtina, kad surinkti duomenys taip pat rodo, kad nagrinėjamų veiksmų atlikimo laikotarpiu bendri Pareiškėjo narių bendrai parduoto žymėto dyzelino kiekiai ne sumažėjo, o atvirkščiai – padidėjo.

(34) Įvertinus nustatytas aplinkybes darytina išvada, kad nėra pagrindo įtarti, kad AB „ORLEN Lietuva“ užima dominuojančią padėtį prekiaudama žymėtu dyzelinu Lietuvos Respublikoje.

(35) Be to, net jei ir būtų galima įtarti AB „ORLEN Lietuva“ užimant dominuojančią padėtį, šiuo atveju nėra pagrindo įtarti, kad AB „ORLEN Lietuva“ atsisakymas suvienodinti agentavimo ir pirkimo – pardavimo sutarčių sąlygas turi Konkurencijos įstatymo 7 straipsnyje nurodytų draudžiamų veiksmų požymių.

(36) Kaip jau minėta, Konkurencijos įstatymo 7 straipsnis draudžia piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi atitinkamoje rinkoje atliekant įvairius veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, nepagrįstai varžo kitų ūkio subjektų galimybes veikti rinkoje arba pažeidžia vartotojų interesus, įskaitant nevienodų (diskriminacinių) sąlygų taikymą atskiriems subjektams panašaus pobūdžio sutartyse, taip sudarant jiems skirtingas konkurencines sąlygas.

(37) Nagrinėjamu atveju svarbu pažymėti tai, kad sutartys tarp AB „ORLEN Lietuva“ ir UAB „Imlitex“ bei tarp AB „ORLEN Lietuva“ ir LDS narių yra skirtingo pobūdžio (tarp AB „ORLEN Lietuva“ ir UAB „Imlitex“ sudarytos tarpininkavimo sutartis įtvirtina komercinio atstovavimo santykius²⁷, AB „ORLEN Lietuva“ ir LDS narių sudarytos sutartys savo esme atitinka didmeninio pirkimo–pardavimo paslaugų teikimą²⁸). Todėl nėra pagrindo įtarti, kad AB „ORLEN Lietuva“, atsisakydama su LDS nariais sudaryti sutartis tokiomis pat sąlygomis, kaip su UAB „Imlitex“, atliko veiksmus, turinčius Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio draudžiamų veiksmų požymių.

(38) Atitinkamai, nėra pagrindo įtarti, kad AB „ORLEN Lietuva“ atsisakymas suvienodinti agentavimo ir pirkimo – pardavimo sutarčių sąlygas turi Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio draudžiamų veiksmų požymių.

(39) Apibendrinant tai, kas išdėstyta aukščiau, konstatuotina, kad turimi duomenys nesudaro pagrindo įtarti, kad AB „ORLEN Lietuva“ užima dominuojančią padėtį prekiaudama žymėtu dyzelinu Lietuvos Respublikoje, o AB „ORLEN Lietuva“ atsisakymas suvienodinti agentavimo ir pirkimo – pardavimo sutarčių sąlygas turėtų piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi požymių.

²⁷ Vadovaujantis Civilinio kodekso 2.152 straipsniu, prekybos agentu laikomas nepriklausomas asmuo, kurio pagrindinė ūkinė veikla – nuolat už atlyginimą tarpininkauti atstovaujajam sudarant sutartis ar sudaryti sutartis atstovaujamojo vardu ir atstovaujamojo sąskaita. UAB „Imlitex“ pagal agentavimo sutartį atstovauja AB „ORLEN Lietuva“, sudarydama sutartis su vartotojais dėl žymėto dyzelino pirkimo-pardavimo ir šių paslaugų mažmeninėse rinkose veikia kaip AB „ORLEN Lietuva“ prekybos agentas.

²⁸ Civilinio kodekso 6.371 straipsnyje nurodyta, kad pagal didmeninio pirkimo – pardavimo sutartį pardavėjas – asmuo, kuris verčiasi prekyba, pardavėjo atstovas įsipareigoja nustatytu laiku perduoti savo pagamintus ar įsigytus daiktus pirkėjui nuosavybės teise (patikėjimo teise) pastarojo verslo poreikiams ar kitokiems su asmeniniais, šeimos ar namų ūkio poreikiais nesusijusiems poreikiams tenkinti, o pirkėjas įsipareigoja sumokėti kainą.

Vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 7 punktu,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

Atsisakyti pradėti tyrimą dėl AB „ORLEN Lietuva“ veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio reikalavimams.

Nutarimas per 20 dienų nuo jo įteikimo dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Pirmininkas

[parašas]

Šarūnas Keserauskas